

Grijs geaccentueerd : tekst uit wetgeving

Laagvliegroute 10 – windpark “ De Drentse Monden”

Wat is de exacte ligging van laagvliegroute 10 en welke invloed heeft dit op de plannen ten aanzien van het windpark “ De Drentse Monden”.

Laagvliegroutes :

Een laagvliegroute voor jachtvliegtuigen en transportvliegtuigen beslaat een strook van 1852 meter aan beide zijden van de middellijn van de route, zie **Staatscourant nr. 23224 van 29 december 2011, toelichting artikel 2.1 tiende lid.**

Nederland telt 2 laagvliegroutes: route 10 en route 10A. Deze laagvliegroutes zijn ongeveer 4 kilometer breed. Route 10A komt de provincie Friesland binnen bij Lauwersmeer en gaat, via het oosten van Drachten in de richting van Zwolle. Route 10 komt in de buurt van Eibergen Nederland binnen en gaat noordelijk via Almelo richting Slagharen, om vervolgens af te buigen naar rechts, richting Musselkanaal. Vanaf daar loopt de route naar Duitsland. De laagvliegroutes zijn op vrijdag gesloten, behalve bij incidentele oefeningen.

Wij hebben de problematiek rond de laagvliegroute uitgezocht en we hebben niet blindelings aangenomen dat de overheid, provincie, gemeente en initiatiefnemers het wel goed zouden hebben. Dit onderzoek heeft er toe geleid dat wij er van overtuigd zijn dat de ingetekende laagvliegroute in de belemmeringenkaart niet correct is en dat er zeker niet volgens deze route gevlogen wordt.

Ligging laagvliegroute 10 volgens belemmeringenkaart

Overheid, provincie, gemeente en initiatiefnemers gaan uit van laagvliegroute 10 ook wel linkroute 10 genoemd zoals gedefinieerd in onderstaande regeling en ingetekend in de belemmeringenkaart.

INFO : Zie http://wetten.overheid.nl/BWBR0007141/geldigheidsdatum_04-02-2013#Aanhef

Regeling VFR-nachtvluchten en minimum vlieghoogten voor militaire luchtvaartuigen geldend op 04-02-2013

- **Laagvliegroutes straal- en transportvliegtuigen**
- **Artikel 4**
 - 1. Het gestelde in [artikel 3](#) geldt, behoudens op vrijdagen, niet voor gezagvoerders van Nederlandse en bondgenootschappelijke militaire straalvliegtuigen en voor gezagvoerders van militaire transportvliegtuigen behorende tot of in gebruik bij de Nederlandse en de bondgenootschappelijke strijdkrachten, indien zij een VFR-vlucht uitvoeren langs de volgende routes:
 - a. Linkroute 10:
 - 52 04 30 N - 006 44 00 E;
 - 52 14 40 N - 006 39 30 E;
 - 52 17 30 N - 006 38 30 E;
 - 52 25 00 N - 006 36 30 E;
 - 52 36 40 N - 006 33 00 E;
 - 53 03 00 N - 007 13 30 E;

waarbij de minimum vlieghoogte op het route gedeelte van de positie 52 17 30 N - 006 38 30 E naar de positie 52 25 00 N - 006 36 30 E tenminste 300

meter boven hindernissen is, of zoveel lager als door het doel van de vlucht is vereist.

Hierbij valt op dat linkroute 10 in Artikel 4 uit 6 route punten bestaat.

- 2. Tijdens de in het eerste lid genoemde vluchten nemen de gezagvoerders de volgende nadere voorwaarden in acht:
 - a. De minimum vlieghoogte is ten minste 75 meter (250 voet) boven hindernissen of zoveel lager als door het doel van de vlucht is vereist.
 - b. Met betrekking tot het vliegzicht en de wolkenbasis gelden de eisen voor VFR-vluchten, tenzij het doel van de vlucht het noodzakelijk maakt van deze eisen af te wijken.
 - c. Iedere route wordt gevlogen in de richting als in het eerste lid onder a en b is aangegeven.
 - d. De gezagvoerder, die meer dan 1852 meter (1 NM) van de route is afgeraakt, klimt eerst naar de voor hem geldende minimum vlieghoogte en zet de vlieg oefening pas voort als hij op de route is teruggekeerd. Wordt tijdens de manoeuvre gevlogen binnen een luchtverkeersleidingsgebied dan worden de voor dat gebied geldende voorschriften in acht genomen

Wetstechnische informatie Regeling VFR-nachtvluchten en minimum vlieghoogten voor militaire luchtvaartuigen

Algemene informatie

Eerst verantwoordelijke ministerie: Defensie

Citeertitel: De citeertitel is in de regeling vastgesteld

Soort regeling: Ministeriële regeling

Departementaal kenmerk: CWW94/171

Identificatienummer: BWBR0007141

Informatie geldend op 04-02-2013

Grondslagen voor deze regeling

Artikelen 44, 45 en 56, Luchtverkeersreglement

Wetsfamilie

Wet luchtvaart

Luchtverkeersreglement

Regeling VFR-nachtvluchten en minimum vlieghoogten voor militaire luchtvaartuigen

Werkelijke Ligging laagvliegroute 10

De Wet luchtvaart stelt regels omtrent de bescherming van de openbare veiligheid bij het gebruik van het luchtruim en de bevordering van de veilige, ordelijke en vlotte afwikkeling van het luchtverkeer en dat het tevens wenselijk is om de burgerlijke luchtverkeersbeveiliging onder te brengen in een zelfstandig bestuursorgaan.

De werkelijke ligging van laagvliegroute 10 is vastgelegd door de LVNL in **Aeronautical Information Publication** het AIP, zie onderstaande informatie en wet- en regelgeving.

Luchtruimvisie Bijlagerapport 1 maart 2012

Huidige inrichting en beheer van het Nederlandse luchtruim.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/09/10/luchtruimvisie-bijlagerapport-1-huidige-inrichting-en-beheer-van-het-nederlandse-luchtruim.html>

pagina 32 | Bijlagerapport 1 – Huidige inrichting en beheer van het Nederlandse luchtruim.

De Luchtruimvisie vormt de visie van het Rijk en de luchtverkeersdienstverleners op het toekomstig gebruik, de inrichting en het beheer van het Nederlandse luchtruim. Gezien de complexiteit van de beleidsvraagstukken heeft het Rijk een aantal Bijlagerapporten opgesteld die meer informatie en inzicht geven in het huidige en toekomstige gebruik, de inrichting en het beheer van het Nederlandse luchtruim. In dit Bijlagerapport 1 bij de Luchtruimvisie vindt u meer informatie over de wijze waarop het Nederlandse luchtruim momenteel is ingericht en wordt beheerd. Daarbij wordt algemene informatie gegeven over de ontwikkeling van de civiele en militaire luchtvaart en de verschillende luchtruimlagen en onderdelen die gezamenlijk de hoofdstructuur vormen van het Nederlandse luchtruim.

Ten behoeve van militaire trainingsvluchten op lage hoogte is in Nederland een aantal laagvlieggebieden (GLV) en laagvliegroutes (Link routes) aangewezen.

Deze gebieden en routes zijn gepubliceerd in het AIP.

In deze gebieden mag in afwijking van de standaard minimum vlieghoogte lager worden gevlogen. In de GLV's is laagvliegen tot een minimum van 100 voet of zoveel lager als noodzakelijk (volgens de vluchtopdracht) toegestaan. In de Link routes is een minimum hoogte van 250 voet toegestaan.

De laagvlieggebieden zijn niet afgesloten voor overig luchtverkeer, zij staan op de kaart vermeld als aandachtsgebied voor andere luchtvaarders dat daar niet-standaard vliegbewegingen plaatsvinden.

Defensie heeft recent aan de Tweede Kamer aangegeven dat de specifieke laagvliegbehoefte voor helikopters in Nederland met een kwart vermindert tot maximaal 7500 uur per jaar. Het laagvliegen in deze gebieden wordt gecombineerd met andere militaire oefeningen die zich tot grotere hoogte uitstrekken in het betreffende gebied.

Fig 24: Laagvlieggebieden (GVL) in Nederland.

De Luchtruimvisie maart 2012 is een uitgave van:

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu en Ministerie van Defensie in samenwerking met: Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en Maastricht Upper Area Control (MUAC)

Wet luchtvaart

Hoofdstuk 5. Luchtverkeer, luchtverkeersbeveiliging en luchtverkeersbeveiligingsorganisatie

Titel 5.2. Bepalingen met betrekking tot het verlenen van luchtverkeersdiensten

§ 5.2.1. Het verlenen van luchtverkeersdiensten

Artikel 5.12

1. Luchtverkeersdiensten worden verleend in het belang van de algemene luchtverkeersveiligheid en een veilig, ordelijk en vlot verloop van het luchtverkeer.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop luchtverkeersdiensten worden verleend.

Artikel 5.13

- 1. Binnen het vluchtinformatiegebied Amsterdam kunnen luchtverkeersdiensten worden verleend door:
 - a. de LVNL;
 - b. Onze Minister van Defensie;
- 2. Onze Minister van Verkeer en Waterstaat en Onze Minister van Defensie tezamen wijzen de gebieden waarbinnen en het luchtverkeer waaraan de in het eerste lid genoemde instanties luchtverkeersdiensten verlenen, aan.

Vluchtinformatie gebied Amsterdam (FIR) strekt zich uit boven het Nederlandse grondgebied en een groot deel van de Noordzee.

info <http://www.lvn.nl/nl/over-ons/luchtverkeersleiding/luchtverkeersleiding.html>

Titel 5.3. De luchtverkeersbeveiligings-organisatie

§ 5.3.1. De LVNL

Artikel 5.22

- 1. Er is een organisatie voor het verlenen van luchtverkeersdiensten. Hij heeft rechtspersoonlijkheid.
- 2. Op de in het eerste lid bedoelde organisatie is de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen van toepassing, met uitzondering van de artikelen 15 en 18 van die wet.

Toelichting : Kaderwet zelfstandige bestuursorganen wil zeggen

Wet van 2 november 2006, houdende regels betreffende zelfstandige bestuursorganen (Kaderwet zelfstandige bestuursorganen)

- **Hoofdstuk 1. Algemeen**
- **Artikel 1**
- In deze wet wordt verstaan onder:
 - a. zelfstandig bestuursorgaan: een bestuursorgaan van de centrale overheid dat bij de wet, krachtens de wet bij algemene maatregel van bestuur of krachtens de wet bij ministeriële regeling met openbaar gezag is bekleed, en dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister;
 - b. Onze Minister: Onze Minister wie het aangaat.

§ 5.3.2. Taken van de LVNL

Artikel 5.23

- 1. De LVNL is, ter bevordering van een zo groot mogelijke veiligheid van het luchtverkeer in het vluchtinformatiegebied Amsterdam, belast met de volgende taken:
 - a. het verlenen van luchtverkeersdiensten;
 - b. het verlenen van communicatie-, navigatie- en plaatsbepalingsdiensten;
 - c. het verlenen van luchtvaartinlichtingendiensten en het uitgeven van luchtvaartpublicaties en luchtvaartkaarten;
 - d. het verzorgen of doen verzorgen van opleidingen ten behoeve van luchtverkeersbeveiliging en het verlenen van luchtvaartnavigatiediensten;
 - e. het adviseren van Onze Minister van Verkeer en Waterstaat alsmede Onze Minister van Defensie betreffende aangelegenheden op het gebied van de luchtverkeersbeveiliging en het verlenen van luchtvaartnavigatiediensten;
 - f. het verrichten van andere bij of krachtens deze wet opgedragen taken.

Verder zegt het **Luchtverkeersreglement**

Artikel 2. Bevoegdheid LVNL

Voor zover de LVNL beslissingen neemt ingevolge de bij of krachtens dit besluit verleende bevoegdheden die mede betrekking hebben op het militaire luchtverkeer handelt zij in overeenstemming met Onze Minister van Defensie.

Artikel 60. Het verstrekken van inlichtingen vóór de vlucht

Ten behoeve van de vluchtvoorbereiding en de vluchtuitleiding verstrekt de LVNL vóór de vlucht de volgende luchtvaartinlichtingen:

- a. een geïntegreerd pakket luchtvaartinlichtingen bestaande uit de volgende publikaties:
 - 1. een luchtvaartgids;
 - 2. wijzigingslijsten op de luchtvaartgids;
 - 3. aanvullingslijsten op de luchtvaartgids;
 - 4. berichten aan luchtvaarders;
 - 5. circulaire voor de luchtvaart;
 - 6. mededelingen aan Nederlandse luchtvaarders en eigenaren van luchtvaartuigen;
- b. luchtvaartkaarten;
- c. luchtvaartmeteorologische inlichtingen

Artikel 64. Publikatie

- 1. Van krachtens dit besluit gegeven ontheffingen wordt mededeling gedaan in de *Staatscourant*.
- 2. De LVNL doet mededeling aan luchtvaarders van deze en overige krachtens dit besluit gegeven bepalingen door middel van de daartoe bestemde luchtvaartpublicaties als bedoeld in artikel 60, onder a.

Eén van de taken van LVNL is het uitgeven van luchtvaartpublicaties en luchtvaartkaarten en het verlenen van luchtvaartnavigatiediensten. In de [Aeronautical Information Publication](#), de gids voor gebruikers van het Nederlandse burgerluchtruim en de Nederlandse luchthavens, staan alle regels voor het gebruik van Schiphol en het omringende luchtruim. Deze procedures dienen in de eerste plaats de veiligheid. Door te werken met vastgestelde procedures wordt de veiligheid gewaarborgd.

In het AIP worden de route punten van laagvliegroute 10 als volgt weergegeven:

ENR 5.2 MILITARY EXERCISE AND TRAINING AREAS AND ADIZ

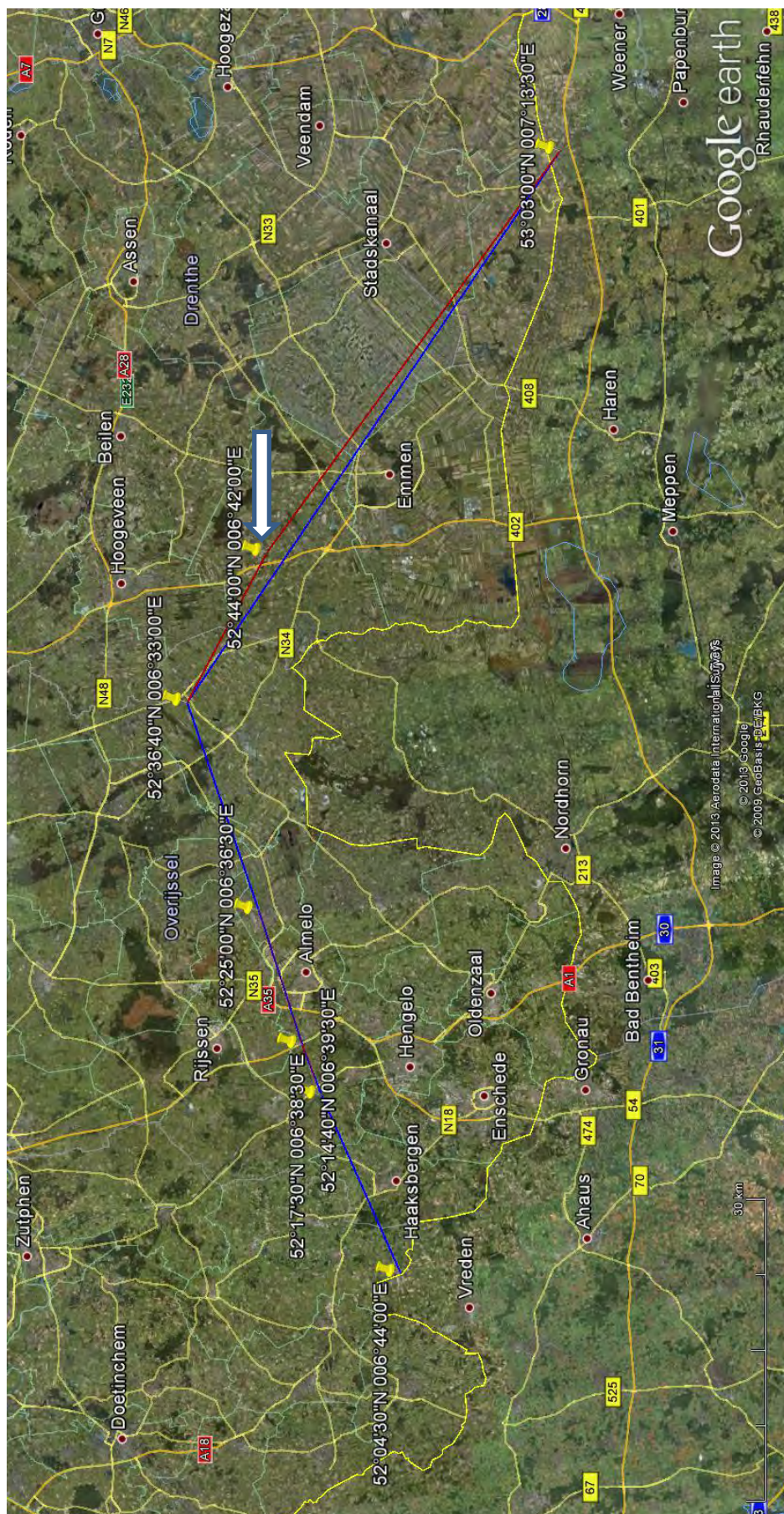
2 MILITARY LOW FLYING ROUTES

Name of the area and lateral limits	<u>Upper limit</u> <u>Lower limit</u>	Remarks and time of ACT
1	2	3
Link route 10 52°04'30"N 006°44'00"E; 52°14'40"N 006°39'30"E;	<u>1000 ft AGL</u> 250 ft AGL	Low flying exercises with military jet and transport aircraft. The route will only be flown in the indicated direction. VMC
52°17'30"N 006°38'30"E; 52°25'00"N 006°36'30"E;	<u>1000 ft AGL</u> 1000 ft AGL	
52°36'40"N 006°33'00"E; 52°44'00"N 006°42'00"E; 53°03'00"N 007°13'30"E.	<u>1000 ftAGL</u> 250 ftAGL	

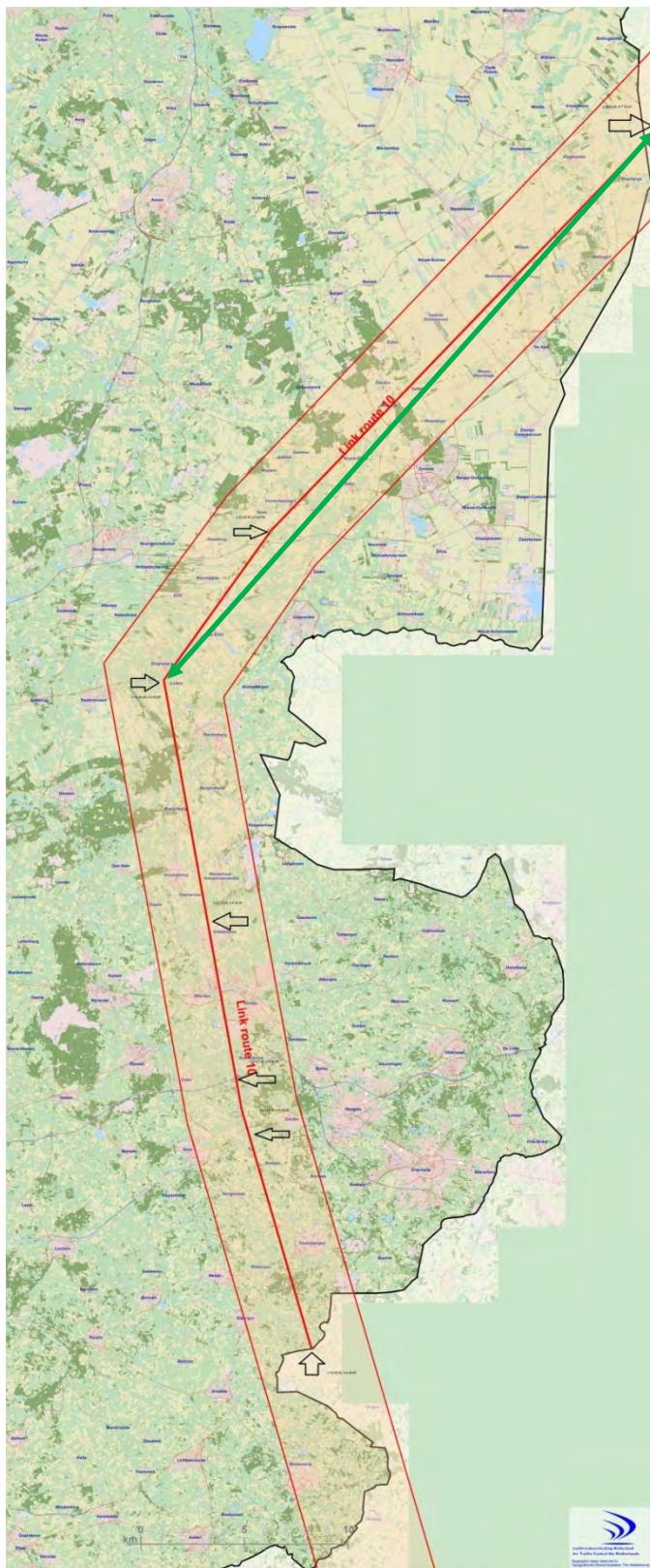
Hierbij valt op dat conform het AIP link route 10 uit 7 route punten bestaat, dus een extra route punt, geel gemarkeerd, t.o.v. de 6 route punten waarvan overheid en initiatiefnemers zijn uitgegaan, zie pagina 1.

Het effect dat dit extra route punt heeft op de ligging van laagvliegroute 10 ten opzichte van de ligging uitgaande van 6 route punten is te zien op de kaarten op pagina 7,8 en 9.

Kaart met route punten, bij de witte pijl staat het zevende, geel geaccentueerde, route punt uit het AIP.

Er is inmiddels van zowel LVNL als ook van Ministerie van defensie van de Staf Officier Luchtverkeersleiding-Sectie Air Operations Luchtmacht en van Commando Luchtmacht (CLSK) - Air Operations de bevestiging gekomen dat de route punten zoals deze in het AIP worden opgegeven correct zijn.

De route punten op hiernaast afgebeelde kaart middels zwarte pijlen en verbonden middels de rode hartlijn komen exact overeen met de zeven route punten zoals in de AIP publicatie staat aangegeven. De kaart is van de LVNL-OHD, de Operational help desk Air Traffic Control the Netherlands.

http://www.lvnl-ohd.nl/maps/maps_hq/link_route_10_hq.jpg

De groene lijn geeft de hartlijn aan van het laatste stuk van de laagvliegroute zoals aangenomen door overheden en initiatiefnemers.

Op de kaart is een zone van 5 km te zien naast de hartlijn van de laagvliegroute, Deze heeft betrekking op de regeling kabelvliegers en kleine ballons.

Regeling kabelvliegers en kleine ballons

Artikel 1. Begripsbepalingen

1. In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *kabelvlieger* : een toestel, zwaarder dan lucht en niet voorzien van een voortstuwingsinrichting, dat door middel van (een) ankerkabel(s) of lijn(en) is verbonden met het aardoppervlak;

Artikel 2. Kabelvliegers en kleine kabelballons

Een kabelvlieger of kleine kabelballon wordt niet gebruikt:

- a. boven een hoogte van 100 meter boven grond of water;
- b. binnen een afstand van 3 km van de grens van luchthavens en zweefvliegerterreinen;
- c. binnen een afstand van 5 km van de grens van gecontroleerde luchthavens;
- d. binnen burger laagvlieggebieden, militaire laagvlieggebieden en binnen een afstand van 5 km van militaire laagvliegroutes.

Op onderstaand detailkaartje is de rode hartlijn de hartlijn van laagvliegroute 10 volgens AIP, de blauwe hartlijn de hartlijn van laagvliegroute 10 volgens overheden en initiatiefnemers.

Ook in **Staatscourant nr. 23224 van 29 december 2011** wordt de begrenzing van laagvliegroutes weergegeven.

Artikel 2.1 (aanzijzing terreinen, gebieden en installaties) tiende lid zegt : Als begrenzingen van de laagvliegroutes voor jacht- en transportvliegtuigen, bedoeld in artikel 2.6.2, tiende lid, van het besluit, worden aangewezen de in bijlage 11 vermelde begrenzingen. De bijbehorende kaarten zijn te vinden op: Staatscourant, nr. 24012.

In de toelichting staat :

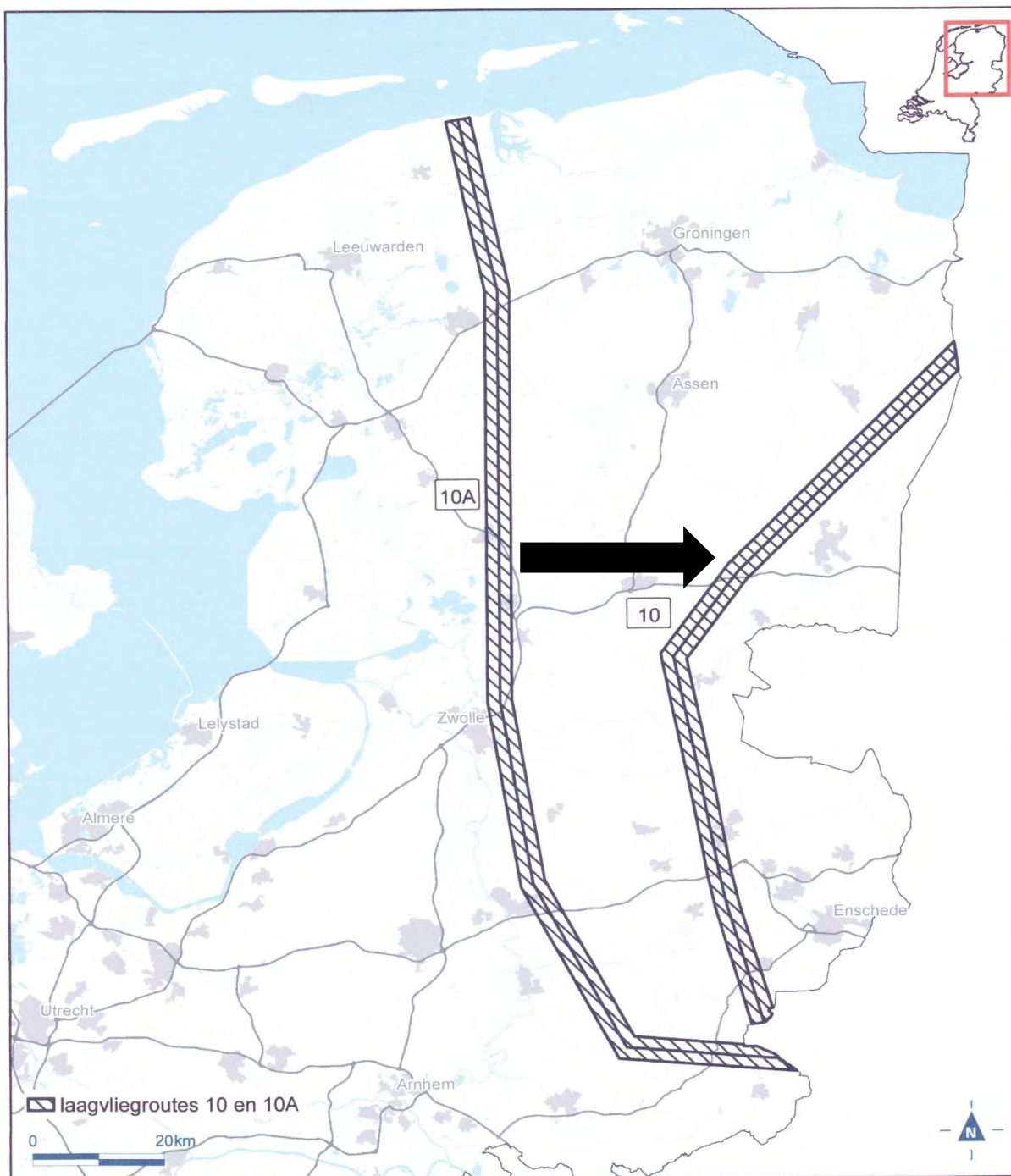
Algemeen

Deze Regeling algemene regels ruimtelijke ordening is gebaseerd op het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (hierna: Barro). In titel 2.6 van het Barro is bepaald dat bij ministeriële regeling verschillende militaire terreinen, gebieden, objecten en zones worden aangewezen, waar gemeenten bij de vaststelling van bestemmingsplannen rekening mee moeten houden. In deze regeling wordt daar uitvoering aan gegeven.

Tiende lid In Nederland zijn voor het militaire luchtverkeer laagvliegroutes voor jachtvliegtuigen en transport-vliegtuigen, laagvliegroutes voor lesvliegtuigen en helikopters en laagvlieggebieden voor helikopters aangewezen. Onder de laagvliegroutes voor jachtvliegtuigen en transportvliegtuigen, die een strook beslaat van 1852 meter aan beide zijden van de middellijn van de route, mag niet hoger worden gebouwd dan 40 meter. Voor de overige laagvliegroutes en laagvlieggebieden gelden geen planologische beperkingen.

Staatscourant, nr. 24012, kaartbladen bij Bijlage 2, 3, 6, 8, 8-4 en 11 van de Regeling algemene regels ordening.

Bijlage 11.1 bij Regeling algemene regels ruimtelijke ordening

Kaart militaire laagvliegroutes voor jacht- en transportvliegtuigen

Op de in bijlage 11 weergegeven kaart militaire laagvliegroutes voor jacht- en transportvliegtuigen is het zevende route punt duidelijk te herkennen, zie zwarte pijl.

Kaart voor vliegers uitgave 2013, ook hier het zevende routepunt

Bovenstaande kaart is een kaart van de provincie Groningen met hierop geprojecteerd de belemmeringskaart van Drenthe, hierop is te zien dat provincie Groningen zijn huiswerk beter heeft gedaan, deze kaart geeft de juiste ligging van laagvliegroute 10 aan. Er is heel duidelijk te zien dat de laagvliegroute op beide kaarten niet op elkaar aansluit.

Uitsluitend onder laagvliegroutes voor jacht- en transportvliegtuigen geldt een bouwbeperking. Een laagvliegroute is als zodanig aangewezen krachtens artikel 45 van het Luchtverkeersreglement met inbegrip van een strook van 1852 meter aan beide zijden van de krachtens het Luchtverkeersreglement aangegeven middenlijn van de laagvliegroute die tezamen de totale breedte van de laagvliegroute van 3704 meter heeft. Op deze route mag op een hoogte van 75 meter worden gevlogen (250 voet). Dat betekent dat onder deze route niet hoger mag worden gebouwd dan 40 meter.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening Geldend op 07-02-2013

Titel 2.6. Defensie

Afdeling 2.6.1. Algemene regels militaire objecten en civiele inrichtingen voor activiteiten met explosieven

Artikel 2.6.1. (begripsomschrijvingen)

In deze titel en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

laagvliegroute_ voor jachtvliegtuigen en transportvliegtuigen: gebied als bedoeld in artikel 2.6.10;

Artikel 2.6.10. (beperkingen in verband met militaire laagvliegroute_s jacht- en transportvliegtuigen)

Bij de eerstvolgende herziening van een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een laagvliegroute_ voor jacht- en transportvliegtuigen worden geen bestemmingen opgenomen die het oprichten van bouwwerken met een hoogte van meer dan 40 meter te meten vanaf het maaiveld mogelijk maken.

Conclusie

Ligging van laagvliegroute 10 waarvan Overheden en Initiatiefnemers uitgaan is niet correct, exacte ligging is conform AIP publicatie.

Dit betekend dat ons inziens locatie 2e Exloërmond Zuid vanwege ligging laagvliegroute, bebouwing zone en invloedzone Lofar niet kan worden gerealiseerd. Het kiezen van een andere locatie nabij 2° Exloërmond zal mogelijk ook direct invloed hebben op locatie Nieuw Buinen Zuid en locatie Gasselterboerveen.

Ook de regeling kabelvliegers en kleine ballons waarin wordt aangegeven dat deze binnen burger laagvlieggebieden, militaire laagvlieggebieden en binnen een afstand van 5 km van militaire laagvliegroutes niet gebruikt mogen worden dient volgens ons nader te worden bekeken. Mogen er binnen deze afstand van 5 km wel windturbines met een hoogte van 200m worden geplaatst?

Bij het uitzoeken van de exacte ligging van laagvliegroute 10 kom je bij de diverse overheden, provincies en gemeentelijke instelling allerlei tegenstrijdige informatie tegen. Deze tegenstrijdige informatie bij de diverse overheden baren ons als burger en inwoner van dit gebied, “onder de laagvliegroute”, grote zorgen ten aanzien van overlast, gezondheid, veiligheid, welzijn, leefbaarheid en toekomst van dit gebied.

Afgezien van overlast, gezondheid en veiligheid is ook ten aanzien van de plannen voor windpark “De Drentse Monden” uitgegaan van deze tegenstrijdige en onvolledige informatie. Dit alles zorgt voor grote onrust onder de bevolking van de Veenkoloniën. Blijkbaar is het in dit land toegestaan om, onder het mom van MILIEU en CO2 reductie, met steun van de overheid een kleine groep belanghebbenden een aantal elementaire, in de grondwet vastgelegde grondrechten van een grote groep bewoners aan te tasten.

Artikel 21 van de grondwet :

De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

J. Hommes, Tweede Exloërmond

J.M. Strating, Nieuw Buinen